

ARVOJEN VALLANKUMOUS 1960–1970 -LUVUILLA

Kaarle Nordenstreng

*Jos työtön ja nälkäinen kulkuri-poika kioskista varastaa nakkimakkaran
ja jos suhteilla pelaileva pankinjohtaja kähveltää miljoonat ja tammijakkaran,
niin arvaa kumpi linnassa istuu vuotta kaks, arvaa kumpi kukkaronsa saa paksummaks.
Tahdotko koetella tuomarin hermoja niin ettei hän löydä tuomiopykälää?
Schüllerin juttu se on yksi tapaus jossa oudoin perustein riistetään vapaus.
No lapset ne leikkivät niin kuin heidät puetaan ja laki on niin kuin se luetaan.
Tuomarit ne tulkitsevat Suomemme lakia aivan ylen räävittömästi, mutta
oikeuslaitoksemme luokkaluonne silloin paljastuu niin vääjäämättömästi.
Köyhät kun huokaavat lain raskaan kouran alla, rikkaat taas pääsevät helpolla.*

M.A. Nummisen *Jenka oikeuslaitoksesta* muistuttaa tasa-arvon puutteesta – vakavasta asiasta kansanomaisesti. Yhteiskunnalliset epäkohdat ja jenka – sisältö ja genre – ovat yhdessä sitä mikä meille aikalaisille, myös Pekalle, oli ihanaa 60-lukua.

60-LUVUN UUDISTUSAALTO

Taloudellinen epätasa-arvo ja ongelmien luokkaluonne näkyi kaikkialla. Mutta juuri laki ja rikollisuus olivat herkkua radikaalille kritiikille ja räävittömälle ironialle, jota S. Albert Kivinen viljeli laulussaan *Oikeuden jumalatar*. Voisimme herkutella myös Työäenlauluilla, Muksuilla ja Inkeri Anttilan romanttisilla sävelillä, mutta siirtykäämme autenttisesta dokumentaatiosta katsomaan 60–70-lukujen muutosta matkan päästä.

Pitää muistaa, että 60-lukua edeltänyt 50-luku seurasi sodanjälkeistä pula-aikaa vahvana taloudellisena kasvuna mutta myös kovana poliittisena pelinä yleislakkoineen ja yöpakkasineen. Kulttuurissa esiintyi modernismin virtauksia mutta hengenelämä oli ylisummaan ahdasmielistä. Talouden rakenteissa siirryttiin maatalousyhteiskunnasta teollisuusyhteiskuntaan, mutta arvot ja asenteet laahasivat perässä. Maassa vallitsi 60-luvulle tultaessa konservatiivinen asenneilmasto, jota voi hyvällä syyllä luonnehtia pysähtyneeksi. Myöhemmin siitä puhuttiin käsitteellä ”porvarillinen hegemonia”.

Se oli kuitenkin tuomittu murtumaan. Elinkeinoelämän rakennemuutos, maaltamuutto ja taloudellisen kasvun tuomat elämäntavan kohennukset autosta kodinkoneisiin ja etelänmatkoihin merkitsivät modernisaatiota, joka painoi myös arvomaailmaa uuteen asentoon. Arkielämän ja ihmisuhteiden muutosta ryydittivät vielä ehkäisy pilleri vuosikymmenen alussa ja keskioluen vapauttaminen sen lopulla. Poliittisella tasolla mannerlaatat liikahtivat kun vuoden 1966 vaaleissa eduskuntaan tuli vasemmistoenemmistö ja siitä seurasi kansanrintamahallitus. Taustalla oli kaiken aikaa presidentti Urho Kekkosen vaikutus uudistusten kummisetänä.

Ilmapiiri oli avoin ja sitä ruokki moniääninen mielipidelehdistö, pamflettikirjallisuus ja tietysti Reporadio. Kirjallisuuden tutkija Juhani Niemi on osuvasta todennut, että ”60-luku oli runsaudensarvi, suomalaisessa kulttuurissa ensimmäinen pluralistinen vuosikymmen”.¹

Maassa vallitsi ennennäkemätön uudistusmielisyys, jota artikuloitiin lukemattomissa valtionkomiteoissa ja työryhmissä – aidon rationaalisen suunnitteluideologian mukaisesti. Uudistuksia vauhdittivat osaltaan yhden asian liikkeet kuten Yhdistys 9, Marraskuun liike ja Sadankomitea. Rauhanliike, jonka perinteet ulottuvat 40-luvulle Suomen Rauhanpuolustajien kautta, oli 60-luvun kantavia voimia kansainvälisyyden ajamisessa. Kylmän sodan rintamalinjoja ylitettiin yhteistyöllä sosialististen maiden suuntaan ja kehitysmaiden puolella kouli maailmanparantajia oma Tricont-liikkeensä. Myös virallinen kehitysapu alkoi 60-luvun puolivälissä.

Oma lukunsa on pohjoismainen yhteistyö, jota myös harjoitettiin niin valtion kuin kansalaisjärjestöjen tasolla. Virallisella puolella oikeusministeriöiden välisestä pohjoismaisesta yhteistyöstä tullut sysäys johti Kriminologisen tutkimuslaitoksen perustamiseen 1963 – siinä yhtyivät kansainvälinen vaikutus ja kotimainen avautuminen uudistuksille. Samoihin aikoihin Pohjoismainen Kesäakatemia alkoi tosissaan vetää suomalaisia yhteiskunta- ja oikeustieteilijöitä vapaamuotoisiin opintopiireihinsä. Inkeri Anttila oli tunnetusti tärkeä tekijä tässä prosessissa, jossa myös Pekka ja minä tutustuimme toisiimme.

Antero Jyränki toteaa muistelmakirjassaan *Punainen hattu*, että 60-luku oli avoin ja keskusteleva: silloin ”uusi tuuli pyyhki ihmisten yhteisön yli” ja ”aivan erityisesti se liikkutti 1940-luvulla syntyneitä, niitä jotka pitivät kättänsä ajan hermolla, niitä joilla oli tarve osallistua ja vaikuttaa”.² Hän muistuttaa, että se oli tabujen rikkomisen vuosikymmen, jolloin siihen asti korkealla pidettyjä arvoja kyseenalaistettiin ja koeteltiin ennen muuta yh-

¹ *Juhani Niemi*: ”1960-luku kirjallisuushistorian haasteena: Kirjallisuuden kaanon kohtaa kaaoksen”. *Aikalainen* 3/1996, s. 11.

² *Antero Jyränki*: *Punainen hattu. 1950- ja 1960-luku mielessäni*. Edita, Helsinki 2009, s. 178.

den asian liikkeissä – niiden joukossa Demokraattiset Lakimiehet Demla. Antero myös huomauttaa, että nämä liikkeet ”rikkoivat vanhoja rajoja siinäkin mielessä, etteivät sitoutuneet puolueisiin vaan kokosivat ihmisiä yli puoluerajojen, sellaisiakin, jotka eivät halunneet tunnustautua minkään puolueen kannattajiksi”.

Inkeri Anttilan 80-vuotisjuhlakirjassa vuonna 1996 meistä monet todistivat tuosta fantastisesta ajasta. Oma esitykseni³ pohdiskeli sitä, miten sen ajan yleisedistyksellisessä muutoksen rintamassa liberaali oli radikaali ja päinvastoin ja miten Inkeri itse oli kuin ilmetty tuon rintaman ruumiillistuma. Mutta sitten 60-luvun lopulla nuorison politisoituminen eteni niin pitkälle, että aikaisempi yleisedistyksellinen alkoi näyttää ”paskaliberaalina”. Muistan elävästi, kun Lala Eriksson vuonna 1970 ilotteli Jyväskylän Kesän oikeuspoliittisessa seminaarissa ”skitliberal” -termillä suunnaten sen Inkerin tapaisiin puolitiiehen jääneisiin. Myös minä ja muut edistykselliset tiedotustutkijat kuten Pertti Hemánus rupesimme pitämään moniarvoisuutta epäilyttävänä paskaliberalismina – sen mukaanhan totuus ja valhe ovat samanarvoisia eikä sellaista pidä objektiivisuuteen pyrkivässä maailmassa sallia. Kirjoitukseni opetus oli, että liberalismi on yhtäältä esiaste radikalismille – sille muutokseen pyrkivälle vasemmistosävyiselle radikalismille, joka leimasi 60-lukua – ja toisaalta taas liberalismi on osa reformipolitiikkaa, joka estää radikaalien muutosten toteutumisen loppuun saakka ja joka vain paikkaa järjestelmää sen perusteisiin puuttumatta.

Tämä on se 60-luku, josta Pekka, minä ja moni muu ammenni yhteiskunnallisen tietoisuutensa ja myös tieteellisen käsityskantansa. Raimo Lahti toteaa Eero Backmanin muistokirjoituksessa myös Pekkaan viitaten: ”Meitä elähdytti 1960-luvun uudistushenkinen ilmapiiri, ja erityisesti Inkeri Anttilan esikuva antoi virikkeitä laajentaa rikosoikeuden tietämystämme kriminologian ja kriminaalipolitiikan suuntaan sekä innostusta kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön”.⁴

70-LUVUN RISTIRIIDAT

Sama muutosaalto jatkui 70-luvun puolella peruskoulu-uudistuksen ja muiden reformien muodossa, mutta vuosikymmenen puoliväliin tultaessa

³ *Kaarle Nordenstreng*: ”Inkeri ja minä 60-luvun henkisessä ilmastossa: Ajatuksia liberalisista ja radikalismista”, teoksessa Raimo Lahti (toim.), Kohti rationaalista ja humaania kriminaalipolitiikkaa. Omistettu Inkeri Anttilalle 29.11.1996. Helsingin yliopisto, Rikos- ja prosessioikeuden sekä oikeuden yleistieteiden laitos 1996, s. 38–44.

⁴ *Raimo Lahti*: ”Eero Backman in memoriam”. *Lakimies* 6/2011, s. 1286.

öljykriisi hyydytti talouden ja uudistusilmapiirikin sameni. Raimo kirjoitti toisessa yhteydessä omasta tohtoriopiskeluajastaan: ”Uudistusliikkeiden edustama yleisedistyksellinen liberalismi murtui 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa. Yhteiskuntakeskustelussa ja sen älymystössä esiintyvät asenteet jyrkkenivät ja kaikkinaisen toiminta puoluepolitisoitui.”⁵ Raimo tunsu poliittisesti sitoutumattomana jääneensä rintamalinjojen välissä henkisesti kodittomaksi ja poliittisesti sitoutuneiden perusteettoman leimaamisen kohteeksi. Vähän samaa taisi Pekkakin kokea, kun hän ei enää 60-luvun lopulla viihtynyt Porthanian opettajakuppilan tiukkapiipoisissa keskusteluissa vaan mieluummin vetäytyi omaan kammioonsa väitöskirjaa tekemään.

Niin, miltä näyttää 60-luku tieteen ytimessä, sen paradigmoissa, tässä tapauksessa ihmis- ja yhteiskuntatieteiden piirissä? Te, hyvät oikeusoppineet, tiedätte sen omalta osaltanne – vai tiedättekö? Me tiedotusoppineet ja muut humanististen/yhteiskuntatieteiden edustajat olemme myös aiheesta kirjoittaneet ja keskustelleet, mutta kovin vähän villoja on tähän tieteen tutkimuksen koriin kertynyt. Sen voi toki sanoa, että teoreettinen tutkimusote, mukaan lukien marxilainen perinne, nousi agendalla ylemmäs ja vastaavasti empiristinen tutkimusote painui alemmas – ei kokonaan pois mutta vähemmän hallitsevaksi kuin mittamiesten kulta-aikana 50-luvulla. Olin itse tässä Porthanian salissa joulukuussa 1969 puolustamassa psykologian väitöskirjaa merkityksen mittaamisesta, ja vastaväittäjäni Kullervo Rainio kritisoi minua liiallisesta luottamisesta empiiriseen dataan ja sen tilastolliseen käsittelyyn; hän polemisoi väitöskirjani otsikkoa vastaan *Toward Quantification of Meaning*⁶ ja ehdotti että sen olisi pitänyt olla *Away from Quantification of Meaning*. Minä puolustauduin vähän virnistäen, etten halunnut olla niin radikaali kuin vastaväittäjäni. Takarivissä istui Yrjö Ahmavaara, jonka transformaatioanalyysia olin soveltanut semanttisen differentiaalain mittaustuloksiin.

Itse asiassa olin samaa mieltä Rainion kanssa ja niin oli Ahmavaarakin: ei totuus eikä etenkin parempi maailma löydy empiirisestä datasta vaan teoreettisesta ymmärryksestä ja moraaliseettisestä tahdonsuunnasta. Yrjö Ahmavaara julkaisi samana vuonna teoksensa *Yhteiskuntatieteiden kyberneettinen metodologia*⁷ ja kielsi Humen giljotiinin, jonka mukaan tosiasioista ei voi johtaa moraalisia sääntöjä eli arkitodellisuudesta ei parane päätellä normeja. Ahmis myös lanseerasi ideologioiden kolmijaon: konservatiivinen, reformistinen ja vallankumouksellinen. Kaikki tämä vauhditti ainakin

⁵ Raimo Lahti: ”Tohtoriopiskelijana yhteiskunnallisessa ja kriminaalipoliittisessa murrosvaiheessa”, teoksessa Heikki Halila & Pekka Timonen (toim.), Miten meistä tuli oikeustieteen tohtoreita. Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 2003, s. 169.

⁶ Suomalainen Tiedeakatemia, Helsinki 1969.

⁷ Tammi, Helsinki 1969.

yhteiskuntatieteissä käännettä pois loogisen positivismin yliotteesta kohti kriittistä ja teoreettisempaa tutkimusta, mukaan lukien historiallinen materialismi. Tällöin yhteiskuntatieteet lähentyivät oikeustieteitä ja päinvastoin. Oikeustieteet tosin olivat jo luonteensa mukaisesti normatiivisia ja teoreettisempia kuin senaikaiset sosiaalitieteet. Joka tapauksessa paradigmanmuutos ruokki osaltaan opiskelijaradikalismia ja antoi käyttövoimaa yliopistovallankumoukselle.

Mikä ironia ja kohtalon iva: Rainio tässä salissa 1969 kritisoi loogisen positivismin tuotosta ja pari vuotta myöhemmin eduskunnassa vastustamassa äärioikealta kaikkea mikä yhteiskunnassa liikkuu, erityisesti yliopistojen hallinnonuudistusta. Minä ja Ahmavaara taas antipositivistien leirissä ajamassa normatiivista lähestymistapaa niin tieteessä kuin yleisradiopoliitikassa. Toki paradigmojen henget liihoittelivat tässä salissa myös Pekan väitellessä huhtikuussa 1973 ja Raimon tehdessä samoin syyskuussa 1974, mutta yhtä raflaavaa kuviota niistä ei taida aueta. No, oikeustieteilijähän ovat aina tarkastelleet käsitteitä ja periaatteita; psykologit taas ovat enimmäkseen pyörineet mitattavan käyttäytymisen ympärillä, joten siinä joukossa oli helpompaa syntyä ristiriita empirismin luonteesta.

Tähän pitää kyllä lisätä, että empirisminä ja datalla oli oikeustieteissä ja erityisesti rikosoikeudessa tärkeä edistykellinen tehtävänsä. Ei vain teoria vaan myös kova fakta oli murtamassa myyttejä ja raivaamassa tietä uudistuksille.

ARVOT LIIKKEESSÄ

Mutta palatkaamme esitykseni otsikkoon ja arvoihin kansalaismielipiteen tasolla. Klaus Helkama – joka kertomansa mukaan useasti tapasi Pekan uimastadionin aamusaunassa – kuvaa arvojen kehitystä julkaisussaan 90-luvun loppupuolella.⁸ Hän muistuttaa, että eurooppalaisen ihmisen arvomaailmassa kulkee keskiajan lopusta nykyhetkeen pitkä linja, jossa erottuu kolme piirrettä: maallistuminen, yksilöllistyminen ja suhteellistuminen, johon kuuluu myös suvaitsevaisuus. Suomessa arvot ovat liikkuneet näillä kaikilla dimensioilla. Arvomaailman individualisoitumista ja yhteisökeskeisyyden supistumista kuvaa kyselytutkimus: vuonna 1964 suomalaisista puolet määritteli itsensä viittaamalla työ-, ammatti- tai perherooliin,

⁸ *Klaus Helkama: "Arvojen ja ihmiskuvan murros"*, teoksessa Timo J. Hämäläinen (toim.), *Murroksen aika: Selviääkö Suomi rakennemuutoksesta?* WSOY, Helsinki 1997, s. 241–264.

mutta 1987 näin teki vain neljännes. Vastaavasti oman itsen määrittely pelkästään myönteisten ominaisuuksien avulla lisääntyi 30 prosentista 55 prosenttiin.

Helkama toteaa, että arvojen yhtenäisyys on 80-luvulle tultaessa dramaattisesti vähentynyt – samaan aikaan kun puolueiden arvomaailmat ovat yhdenmukaistuneet. Hän osoittaa, että kun vielä 70-luvulla ”suomalaiset vanhat ja nuoret, hyväosaiset ja huono-osaiset panivat arvonsa suunnilleen samanlaiseen järjestykseen, tämä arvoyksimielisyys on vuosituhannen loppua lähestyttäessä historiaa”, ja hän yleistää: ”Polarisoituminen ja sirpaloituminen näyttävät yleensäkin olevan ne avainsanat, jotka individualisoinnin, maallistumisen ja suhteellistumisen ohella osuvimmin luonnehtivat suomalaisen ja länsieurooppalaisen arvomaailman murrosta”.⁹

Toisaalta jäähyväisluennossaan alkuvuodesta 2010 Helkama summasi, että ”suomalaisten arvot muuttuivat 1980-luvulla yksilökeskeisemmiksi, mutta 1990-luvulta 2000-luvun alkuun arvomaailma pysyi vakaana, suuresta lamastakin huolimatta”.¹⁰ Hän totesikin, että yhteiskuntien arvot ovat osoittautuneet varsin pysyviksi. Tänäpäin Helkama korostaa, viitaten Suomen arvomuutosta 1991–2005 koskeviin tutkimuksiin¹¹, että arvomaailma ei hajaantunutkaan, vaan yhtenäistyi taas 2000-luvulla uusliberalismin vaikutuksesta kääntyen ”uusyhteisölliseen” ja turvallisuushakuihin suuntaan.

Yhtä kaikki 60-luku ja sen jälkeinen aika osoittavat, että Yrjö Littusen juhlakirja vuonna 1989 oli oikein otsikoida *Suomi – muutosten yhteiskunta*¹². Se kuitenkin jää avoimeksi, miten vallankumouksellista tuo muutos oikeasti on ollut. Toki noina vuosina tapahtunut muutos niin tosielämässä kuin arvomaailmassa oli syvälle käyvä ja moninainen – vallankumous ainakin henkisen ilmaston tasolla. Siitä on jäänyt jäljelle paljonkin, peruskoulusta yleiseen vapaamielisyteen, verrattuna siihen, mikä oli tilanne 50-luvulla. Yksiarvoisuus valtioideologina on lopullisesti mennyttä ja moniarvoisuus on tullut jäädäkseen. Toisaalta tämän päivän keskustelukulttuuri on taantunut: intensiivisen debatin tilalle on tullut vaikenemistä tai ohipuhumista. Vaikka verkon piti avata uusi demokraattinen keskustelukanava, siitä on paljolti tullut vihapuheen ja herjanheiton reservaatti. Demokratiakehitys on muutenkin pysähtynyt ja jopa peruuttanut 60- ja 70-luvulla saavutetuista asemista. Nyt on tapana alistua vastaan panematta globaaleille markkinavoimille eikä kukaan enää puhu demokratian marsista läpi instituutioiden. Hallituksellakin on ollut demokriatiapoliittinen ohjelma, mutta se on jäänyt kuolleeksi kirjaimiksi.

⁹ Emt., s. 255.

¹⁰ *Klaus Helkama*: ”Aika, arvot ja oikeudenmukaisuus”. *Psykologia* 2/2010, s. 158. Ks. myös *Martti Puohiniemi*: *Arvot, asenteet ja ajankuva*. Limor, Vantaa 2002.

¹¹ *Martti Puohiniemi*: *Täsmäelämän ja uusyhteisöllisyyden aika*. Limor, Vantaa 2006.

¹² *Toim. Pertti Subonen*. WSOY, Helsinki 1989.

Kymmenen vuotta sitten Paavo Uusitalo huudahti minulle Lapinlahdenkadulla Seija Tiisalan luona marraskuussa 2001 vietetyn Inkerin 85-vuotisvastaanoton jälkeen: ”Kalle, me muutimme Suomen!” Hän tarkoitti, että 60-luvun uudistajat panivat alulle vyöryn, joka käänsi lehden Suomen historiassa. Meidän ikäluokkamme olikin vahvasti mukana muutoksessa, mutta tosiasiaa olimme enemmän virran vietävinä kuin sen ohjaajina. Minusta sopii paremmin sanoa, että meillä oli ilo olla historiallisten voimien välikappaleina eikä niinkään uudistusten alullepanijoina.

Palasin tähän ikuisuusksymykseen yksilön osuudesta historiankulussa Inkerin 90-vuotispäivillä Rauhankadun juhlahuoneistossa 2006 kun muistutin, että hänen kaltaisensa uudistaja ei saa mitään aikaan yksin, vaan muutos viriää olosuhteista ja että mukaan tarvitaan aina myös toisia samanmielisiä, joten saavutuksista on kiittäminen laajempaa yhteisöä. Silti tietysti myönsin, että kaikki tapahtuu yksilöiden kautta ja että toiset meistä on siunattu toimimaan keihäänkärkinä kuten Inkeri.

Pekasta voi täydellä syyllä sanoa samaa. Hän oli aikansa lapsi – muuttuvan, jopa kumouksellisen ajan tuote. Ei kuitenkaan tahdoton lastu ajan laineilla, käyttääkseni tätä kulunutta mutta osuvaa metaforaa. Pekka ei ollut surffailija ajan aalloilla vaan aktiivinen subjekti, joka myös vaikutti historian kulkuun ja jätti jälkensä yhteiskuntaan – pienen mutta merkittävän. Sille sopii nostaa hattua vaikkapa hyräilemällä Pekan suosimaa *Avanti popolo* -laulua.

RIKOSOIKEUDEN MUUTOS
1960-LUVULTA 2010-LUVULLE

PEKKA KOSKISEN (1943–2011) MUISTOJULKAISU

TOIMITTANUT RAIMO LAHTI

RIKOSOIKEUDEN MUUTOS 1960-LUVULTA 2010-LUVULLE

PEKKA KOSKISEN (1943–2011) MUISTOJULKAISU

TOIMITTANUT RAIMO LAHTI

FORUM IURIS

HELSINGIN YLIOPISTON OIKEUSTIETEELLISEN TIEDEKUNNAN JULKAISUT

HELSINKI 2013

FORUM IURIS

Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut
Oikeustieteellinen tiedekunta, PL 4, 00014 Helsingin yliopisto
forum-iuris@helsinki.fi
www.helsinki.fi/oik/tdk

© Oikeustieteellinen tiedekunta ja tekijät

ISBN 978-952-10-7830-9 (nid.)
ISBN 978-952-10-7831-6 (PDF)
ISSN 1456-842X

Saatavilla PDF-muodossa: http://www.helsinki.fi/oikeustiede/tutkimus_ja_julkaisut/julkaisut/sahkoiset-julkaisut.html

Unigrafia
Helsinki 2013

Sisällys

Kirjoittajat.....	VI
Esipuhe	VII
Pekka Koskinen in memoriam <i>Raimo Lahti</i>	IX
Arvojen vallankumous 1960–1970 -luvuilla <i>Kaarle Nordenstreng</i>	1
Aika, paikka ja kontrollipolitiikka – ajatuksia kontrollipolitiikan muutosten selittämisestä <i>Jukka Kekkonen</i>	8
Kriminaalipolitiikan muutostrendejä <i>Tapio Lappi-Seppälä</i>	17
Rikosoikeustiede ja rikosoikeuden yleiset opit – kehityssuuntia 1960-luvulta 2010-luvulle <i>Raimo Lahti</i>	53
Rikoksen rakenne <i>Sakari Melander</i>	69
Rikoslain kokonaisuudistuksesta <i>Jussi Matikkala</i>	89
Rikoskonkurrenssioppi <i>Martti Majanen</i>	100
Pekka Koskisen näkemyksestä huolimattomuuden objektiivisesta puolesta <i>Dan Frände</i>	108
Vaarantamisesta vähäsen, ja muusta liikkeestä ja liikenteestä ajassa – Pekka Koskisen muistoksi <i>Kimmo Nuotio</i>	115
Nuorisorikosoikeudesta <i>Matti Marttunen</i>	123

Kirjoittajat

Dan Frände, OTT, VT, rikos- ja prosessioikeuden ruots. professori,
Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta

Jukka Kekkonen, OTT, VT, oikeushistorian ja roomalaisen oikeuden
professori, Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta

Raimo Lahti, OTT, VTM, VT, rikosoikeuden professori,
Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta

Tapio Lappi-Seppälä, OTT, rikosoikeuden dosentti, Helsingin yliopiston
oikeustieteellinen tiedekunta; ylijohtaja, professori, Oikeuspoliittinen
tutkimuslaitos

Martti Majanen, OTT, VT, rikosoikeuden professori emeritus,
Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta

Matti Marttunen, OTT, VT, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Jussi Matikkala, OTT, VT, rikosoikeuden dosentti, Helsingin yliopiston
oikeustieteellinen tiedekunta; lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Sakari Melander, OTT, VT, rikosoikeuden dosentti, Helsingin yliopiston
oikeustieteellinen tiedekunta; tutkijatohtori, Suomen Akatemia

Kaarle Nordenstreng, FT, tiedotusopin professori emeritus, Tampereen
yliopisto

Kimmo Nuotio, OTT, VT, rikosoikeuden professori ja dekaani,
Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta

Esipuhe

Tämä rikosoikeuden emeritusprofessori Pekka Koskisen (1943–2011) muistojulkaisu sisältää hänen muistolleen omistettuna rikosoikeuspäivänä Porthaniassa 27.2.2012 pidetyt esitykset joko sellaisinaan tai sitten julkaisemista varten täydennettyinä. Niiden lisäksi julkaisun alkuun on otettu allekirjoittaneen laatima muistokirjoitus, joka ilmestyi alkuaan Suomalaisen Tiedeakatemian vuosikirjassa 2011. Tämä muistojulkaisu ilmestyy ajankohdanaan, jolloin Pekka Koskisen syntymästä on kulunut 70 vuotta.

Rikosoikeuspäivän järjestäjä oli rikosoikeuden oppiaine Helsingin yliopiston oikeustieteellisestä tiedekunnasta. Kirjoittajat ovat Pekka Koskisen läheisiä työtovereita ja oppilaita. Rikosoikeuspäivän esitykset ja siten myös tämän julkaisun kirjoitukset kytkeytyvät tavalla tai toisella yleisaiheeseen ”Rikosoikeuden muutos 1960-luvulta 2010-luvulle”, ja niissä tuodaan esiin kunkin teeman kosketuskohtia Pekka Koskisen tieteelliseen tuotantoon ja toimintaan.

Rikosoikeuspäivän esityksiin pohjautuvien kirjoitusten järjestys on seuraavanlainen, yleisestä yksityiskohtaiseen enenevä: Ensinnä on 1960–1970-lukujen arvomaailmaa peilaava kirjoitus. Sitten käsitellään kontrollipolitiikan muutosten selittämistä sekä kriminaalipolitiikan muutostrendejä. Niiden jälkeen huomion kohteina ovat rikosoikeuden yleisten oppien ja rikoksen rakenteen kehityspiirteet. Seuraavien kirjoitusten aiheina ovat rikoslain kokonaisuudistus ja rikoskonkurrenssioppi. Yksittäisistä rikosoikeuden yleisten oppien kysymyksistä esitellään tuottamuksellisten rikosten ja vaarantamisrikosten problematiikkaa. Viimeinen kirjoitus tarkastelee rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän kysymyksistä nuorisorikosoikeutta.

Pekka Koskisen 60-vuotispäivän kunniaksi ilmestyi juhlakirja ”Rikosoikeudellisia kirjoituksia VII Pekka Koskiselle 1.1.2003 omistettu” (Suomalainen Lakimiesyhdistys, Helsinki 2003). Siinä hänen työtovereidensa ja oppilaittensa kirjoituksia julkaistiin laaja-alaisemmin kuin tässä muistojulkaisussa, jossa kirjoittajien ote on puolestaan henkilökohtaisempi.

Muistojulkaisun kirjoitukset valaisevat Pekka Koskisen elämänuran aikaista rikosoikeuden muutosta sekä nostavat esille hänen tieteellisen tuotantonsa ja toimintansa merkityksen rikosoikeustutkimukselle ja rikoslainsäädännön uudistamiselle. Pekka Koskinen on jättänyt pysyvän jäljen rikosoikeustieteeseen ja kriminaalipolitiikkaan.

Helsingissä maaliskuussa 2013

Raimo Lahti

Pekka Koskinen (1.1.1943–14.8.2011)